

GIV ORDET TIL ELEVERNE I FAGLIGE OG SOCIALE MAKKERDIALOGER

Hvordan kan læreren facilitere, støtte og udfordre til dialog i dansk med SYKL som inspiration?

Munkebjergkonferencen
Fredag 15. november

Dorte Østergren-Olsen
doo@kp.dk

Hvorfor give ordet til eleverne?

”Der er meget ægte læretid. ”Jeg har faktisk aldrig i hele mit lærerliv oplevet, hvordan 45 minutter kan være så effektivt fagligt”.

Lærer, Hillerød

Fokuspunkter

- **Hvorfor give ordet til eleverne?**
- **Hvad går SYKL ud på?**
- **Hvad fremmer, støtter og udfordrer dialoger mellem makkerpar?**

Hvorfor give eleverne ordet i strukturerede faglige makkerdialoger?

Hvad siger lærerne?

”Det har været rigtig spændende at se, at **nogle børn, som jo har sagt meget, meget lidt i timerne, lige pludselig var på og bød ind** faktisk. Eller dem, der ikke havde mod på at lave noget, faktisk havde overskud til at gå i gang eller bare hjælpe makkeren på en eller anden måde. **Så det har været virkelig positivt at se. At alle har været i gang**, og alle har **været på**, nogle mere end andre, men de har været i gang. **Det har været virkelig, virkelig positivt at se.**”

(Lærer i Hillerød)

Hvad er SYKL?

SYstematiseret KLassekammerathjælp

SYKL er en **fagdidaktisk** metode, der **systematiserer** det **samarbejde** eleverne har om en faglig opgave.

SYKL er organiseret efter samme systematik på tværs af fag, men udformningen af gode faglige SYKL-opgaver kræver indgående faglig og fagdidaktisk viden, som samtidigt understøtter og udvikler lærernes fagfaglige indblik og fagdidaktiske samarbejde.

SYKL bygger også på lærerens indgående kendskab til elevernes sociale relationer og positioner, således at makkerdannelsen understøtter elevernes sociofaglige deltagelsesmuligheder.

Forskning bag SYKL

- SYKL's forskningsinformeret afsæt er amerikanske forskningsprojekter, der viser, at peer-tutoring har en positiv effekt på elevers læring og inklusion i klassefællesskabet. (Spörer & Brunstein, 2009, Nawaz & Rehman, 2017)
- Der trækkes også på feedbackforskningen. (Hattie & Timperley 2013, William, D. 2015, Bærenholdt & Christensen, 2017)
- Desuden er der også inspiration fra forskning i mundtlighed, samtaler og dialoger, der understøtter elevers læreprocesser (Dysthe, 1997, Mercer, 2000, Høegh 2018).

Dialogformer i klassen – et kontinuum

Høegh, 2018, s. 190

Elevcentrerede ←—————→ Lærercentrerede

Dialogformer i SYKL:

- Kort lærerintro
- Makkerdialog A
- Kort opsamling – klassedialog
- Makkerdialog B
- Kort opsamling – klassedialog

De fælles klassedialoger i SYKL

”Og der, hvor jeg [har] oplevet, at opgaverne har fanget dem, så er det også meget tydeligt, at når man tager gennemgangen, at så har der siddet **dobbelt op på hænder**, end hvad der plejer, ikke? Så er der de *usual suspects*, man godt ved, der altid tager hånden op og gerne vil svare, men **der har været flere, der har været på** og har turdet at sige noget højt. **Ja, det synes jeg mærkbart, at jeg har kunne se en forskel på.**” (L4)

Ægte dialog, hvor alle stemmer bliver hørt

IRE – en traditionel dialogisk undervisningsform

- **I**nitiativ fra læreren
- **R**espons fra elev
- **E**valuering af elevens svar

Tre elementer i dialogisk undervisning

- **Autentiske spørgsmål** – Åbne spørgsmål, hvor der ikke efterspørges et bestemt svar
- **Optag** – Elevsvar bruges efterfølgende i dialogen
- **Høj værdisætning** – Alle svar er legitime og kan som udgangspunkt bruges i dialogen

SYKL-dialoger og feedbacksamtaler mellem elever

Kammeratfeedback udfordrer, men ...

- Kammeratfeedback øger omfanget af feedback.
- Kammeratfeedback frigør lærertid til de elever, der har mest brug for støtte.
- Kammeratfeedback kan blive mere individualiseret end feedback fra læreren, der ofte gives til klassen eller en gruppe.
- Undersøgelser viser, at elever lærer lige så meget af feedback fra kammerater som fra læreren –
- Feedbackgiveren lærer rigtig meget af feedbacken.

Bærenholdt & Christensen (2017)

Når jeg hjælper andre, kan jeg bedre forstå det selv.

Citat fra SYKL-elev

SYKL-strukturen og stilladsering kan øge kvaliteten af elev-elev-samtalerne.

SYKL-didaktikken kan øge alle elevers sociofaglige deltagelse.

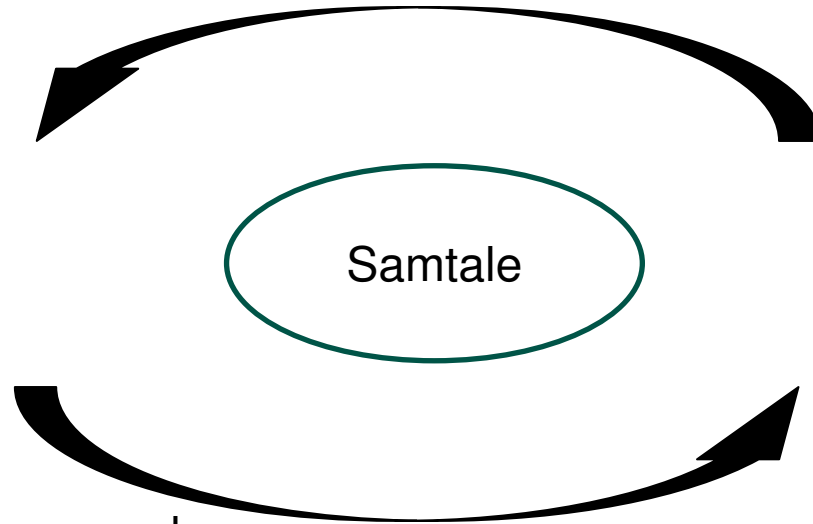
SYKL med tale-/lyttepositioner

Udfører:

Skal arbejde undersøgende med opgaven.

Skal løbende fortælle "hjælperen" om sit arbejde.

Hjælper:

- Skal hjælpe så "udføreren" kan komme videre i sin undersøgelse.
- Holde øje med om "udføreren" er på rette vej.
- Komme med tips og stille spørgsmål.

Hvad går SYKL ud på? SYKL i praksis

De tre kerneelementer i SYKL, der fremmer elevernes faglige dialog og sociale relation

- SYKL-strukturen af en SYKL-session (45 min.)
- Opgaver og faglige tips, der fremmer makkersamarbejdet og dialog
- Didaktisering med stilladskort, metasprog og strategier

Et eksempel på struktur og facilitering af en SYKL-session

Tid	Hvad	Hvem
5 min.	Vi skal læse en novelle med titlen <i>Hjertet er min lommelygte</i> . Forfatteren hedder ... Intro SYKL-opgave A Hvad kan titlen betyde? Husk makkerroller og stilladskort	Lærerintro
12 min.	SYKL-opgave A	Makker A udfører med B som hjælper
5 min	Opsamling alle udførere inddrages Intro til SYKL-opgave B	Lærer og fælles i klassen
12 min	SYKL-opgave B ud fra første linje i novellen Det er lige det, jeg får ondt i maven over ... Tal om, hvad novellen mon handler om? Og digt og skriv novellens næste linjer.	Makker B udfører med A som hjælper
10 min.	Opsamling og klassesamtale	Lærer og fælles i klassen

En mulig SYKL-opgave – litteraturundervisning i 4. klasse

DANSK

OPGAVEARK

7A. NOVELLETITEL (FORTÆLLENDE TEKST)

Tekst:

MARIANNE IBEN HANSEN

Hjertet er min lommelygte

Citat fra Hansen, Marianne Iben *Hjertet er min lommelygte*

SYKL-DEL A

Læs titlen højt, undersøg og tal om, hvad titlen mon kan betyde.
Tænk, tegn og fortæl noget, der viser, hvad titlen mon betyder.

DAN-TIPS

- Forklar, hvad en lommelygte kan?
- Hvor sidder menneskers hjerte?
- Hvad gør menneskers hjerte?
- Kan hjerte betyde mere? Prøv at tegne det.
- Hvorfor mon novellen hedder *Hjertet er min lommelygte*?
- Fortæl, hvad du forestiller dig, novellen handler om.

SYKL-didaktik – metasprog, stilladsring og strategier

Seks stilladskort

LÆS OPGAVEN SAMMEN!

HVAD VED I ALLEREDE?

HVAD SKAL I FINDE UD AF?

KOM I GANG MED OPGAVEN!

KAN OPGAVEN DELES OP I MINDRE DELE?

KAN I GÅ I GANG MED AT UNDERSØGE NOGET?
KAN TIPS HJÆLPE?

HUSK AT OPMUNTRE DIN MAKKER!

SIG, HVAD DER ER GODT VED DET, DIN MAKKER SIGER OG GØR.

LYT OG SPØRG!

LYT TIL DIN MAKKERS TANKER OG IDEER.

STIL SPØRGSMÅL, SOM HJÆLPER DIN MAKKER.

*Du kan f.eks. spørge :
Hvad nu hvis ...?
Kunne du også ...?
Hvorfor ...?*

TÆNK HØJT!

FÅ DIN MAKKER TIL AT FORKLARE SINE IDEER.

PRØV AT FØLGE DIN MAKKERS TANKEGANG.

ER DER FAGORD, SOM KAN HJÆLPE DIN MAKKER?

FIND SAMMENHÆNGE OG PERSPEKTIVER!

HAR I LAVET NOGET LIGNENDE FØR?

HVORDAN HÆNGER OPGAVEN SAMMEN MED NOGET I JERES HVERDAG?

Et andet eksempel på en SYKL-session – *Klods-Hans* med videoklip

Tid	Hvad	Hvem
5 min.	Intro. Læs indledningen til Klods-Hans op. Tal om opgaven og evt. stilladskort	Lærer
12 min.	SYKL-opgave A Læs begyndelsen af eventyret <i>Klods-Hans</i> , og understreg de ord, der fortæller noget om de tre brødre. Tegn de tre brødre, og lad din makker gætte, hvem der er hvem. DAN-TIPS Har du bud på, hvad de ord, du har understreget, betyder? Slå dem eventuelt op. Hvad kan navnet Klods-Hans betyde? Hvem af dem tænker du får kongedatteren (prinsessen)? Hvorfor? Kender du andre tekster af H.C. Andersen?	Makker A udfører opgaven med B som hjælper Hjælper har DAN-TIPS
7 min	Opsamling på første runde fx en lynrunde ud fra, hvad ved vi om de tre brødre i Klods-Hans Intro til SYKL-opgave B	Lærer og fælles i klassen

Makkerdialog om H.C. Andersens *Klods-Hans*

6A. EVENTYR (FORTÆLLENDE TEKST)

Tekst:

Klods-Hans

Ude på landet var der en gammel gård, og i den var der en gammel herremand, som havde to sønner, der var så vittige, at det halve var nok; de ville fri til kongens datter og det turde de, for hun ville tage til mand, den, hun fandt bedst kunne tale for sig.

De to forberedte sig nu i otte dage, det var den længste tid de havde til det, men det var også nok, for de havde forkundskaber og de er nyttige. Den ene kunne udenad hele det latinske leksikon og byens avis for tre år, og det både forfra og bagfra; den anden havde gjort sig bekendt med alle lavsartiklerne og hvad hver oldermand måtte vide, så kunne han tale med om staten, mente han, dernæst forstod han også at brodere seler, for han var fin og fingernem.

“Jeg får kongedatteren!” sagde de begge to, og så gav deres fader dem hver en dejlig hest; han, som kunne leksikonet og aviserne fik en kulsort, og han, som var oldermandsklog og broderede fik en mælkehvid, og så smurte de sig i mundvigene med levertran, for at de kunne blive mere smidige. Alle tjenestefolkene var nede i gården for at se dem stige til hest; i det samme kom den tredje broder, for der var tre, men der var ingen der regnede ham med, som broder, for han havde ikke sådan lærdom som de to, og ham kaldte de bare Klods-Hans.

Citat fra 'Klods-Hans', et eventyr af H.C. Andersen fra 1855.

Hvilke muligheder og udfordringer får I øje på?

SYKL-DEL A

Læs begyndelsen af eventyret Klods-Hans, og understreg de ord, der fortæller noget om de tre brødre. Tegn de tre brødre. og lad din makker ætætte. hvem der er hvem.

DAN-TIPS

- Har du bud på, hvad de ord, du har understreget, betyder? Slå dem eventuelt op.
- Hvad kan navnet Klods-Hans betyde?
- Hvem af dem tænker du får kongedatteren (prinsessen)? Hvorfor?
- Kender du andre tekster af H.C. Andersen?

SYKL-dialoger – muligheder

- Udfører læser opgaven højt.
 - De taler ikke om, hvad opgaven går ud på, men hjælper smiler og udfører siger:
 - ”Okay, det er faktisk en meget sjov opgave!”
 - Hjælper retter forkert læste ord fx vigtige frem for vittige
 - Udfører læser: De to ”forberette”. Hjælper siger, nej, men afventer, at udfører retter sig selv til forberedte.
-
- ”Levertran – iuh! Det var noget, man fik man i gamle dage – det har min mor smagt.”
 - Begge elever er 100 % on task. De er engagerede og samarbejdende.
 - Hun hjælper med oplæsning og understregning. De er begge fuldt orienteret i teksten.
 - De smiler, griner og læner sig mod hinanden.

Mundtlighed og talesproget

”Jeg anskuer talesproget som en kommunikativ helhed, hvor kroppe og blikke og gestik hører med, og kommunikativ mening opstår situationelt:

Talesproget fungerer i specifikke situationer med specifikke deltagere og specifikke formål og funktioner, og alle situationens kontekster bestemmer vores tolkning og betydningsforhandlinger hver gang.”

(Høegh, 2018, s. 31).

SYKL-dialoger – udfordringer

- At finde tekster, der matcher alle elever.
- At stemme og motivere alle elever, så de engagerer sig i opgaven.
- At formulere gode SYKL-opgaver, der kan få eleverne i gang, og som inviterer til samtale i makkerparret.
- At få eleverne til at blive i processen og udfylde de 12 minutter meningsfyldt i forhold til opgaven.
- At formulere to gode og meningsfyldte opgaver om det samme, uden at opgaverne er ens.

Et eksempel på struktur og facilitering af et SYKL-session

Tid	Hvad	Hvem
12 min	<p>SYKL-opgave B</p> <p>Undersøg udsagnsordene (verberne) i uddraget fra 'Klods-Hans'. Find og understreg 10 forskellige udsagnsord i datid i tekstuddraget. Lav dem om til nutid.</p> <p>DAN-TIPS</p> <p>Kan du forklare, hvad et udsagnsord (verbum) er? Hvilken tid står verberne i eventyret i? Hvorfor mon "får" står i nutid i denne replik: "Jeg får kongedatteren!"? Hvilke verber ligner hinanden, når de bøjes i datid? Og hvilke verber ligner ikke hinanden? Hvad ville det gøre ved eventyret, hvis alle verber stod i nutid? Prøv at læse teksten op med udsagnsordene (verberne) i nutid.</p>	Makker B udfører opgaven med A som hjælper
7 min.	Opsamling og klassesamtale	Lærer og fælles i klassen

**Hvad igangsætter,
fremmer og støtter
dialoger mellem
makkerparrene?**

Feedback-niveau	Vigtige spørgsmål	- suppleret med et fagdidaktisk perspektiv	- tilrettelagt didaktisk i SYKL
Opgave	Hvor godt er opgaven blevet løst?	Have den nødvendige faglige viden Forforståelse	Formulere en åben og undersøgende opgave, der lægger op til dialog og med en startopgave, alle makkerpar kan gå i gang med, samt give faglige tips, som hjælperen kan dele med makkeren undervejs.
Proces	Hvilke strategier er påkrævet for at løse opgaven? Er der alternative strategier, som kan anvendes?	Fagets metoder Fag- og stofspecifikke læringsstrategier	I processen har hjælperen faglige tips til at fremme samarbejde og dialog. Desuden er seks stilladskort, der indeholder vigtige strategier, eleverne bruger og tilegner sig undervejs som fx Læs opgaven sammen: Hvad ved I, og hvad skal I finde ud af? Lyt og spørg. Lyt til din makkers tanker og ideer. Stil spørgsmål, der hjælper din makker videre.
Selvregulering	Hvori består den viden og den forståelse, der er påkrævet for at vide, hvad du gør? Selvovervågning, styring af processer og opgaver.	Faglig forundring Generalisering fx identificering af mønstre og mønsterbrud. Vurdering og stillingtagen.	Tænk højt. Få din makker til at forklare sine ideer. Find sammenhænge og perspektiver.
Selv	Personlig evaluering og affekt vedrørende læringen.	Ris og ros for faglig viden og færdigheder	Husk at opmuntre din makker! Sig, hvad der er godt ved det, din makker siger og gør.

Jeg gik en tur i nat
Af Halfdan Rasmussen

Jeg gik tur i nat
i det himmelblå
med skærsommerhat
og pyjamas på,
og i rummet traf
jeg et polkafår
og en skygraf
med gelænderhår.

Og på vejen ned
fra min himmelfærd
traf jeg tordenged
og kantatæster,
karruselmakrel,
mandolinsardin,
og en lille fin
finkelinpingvin.

Da jeg trådte ind
i mit hus af guld,
drak jeg måneskin
og blev hønefuld,
gav min mor en skov
og min far en eng
og faldt om og sov
i min himmelsing!

33

En tredje opgave i dansk – Jeg gik en tur i nat af Halfdan Rasmussen

DAN-TIPS

- Kan du få øje på nogle sammensatte ord i digtet? Hvad betyder de?

SYKL-DEL-A

Læs digtet højt.

Beskriv tegningen. Passer digtet og tegningen sammen?

En undersøgende makkerdialog om Halvdans Rasmussens digt

https://youtu.be/el-4N_AZdg

Observer de to elever.

- Hvad siger de?
- Hvad gør de?
- Hvem er udfører, hvordan kan du se/høre det?
- Hvad er i fokus fagligt?
- Hvad lærer de?

Afhold en SYKL-dialog, beslut hvem er hvem

Den ene er udfører og svarer, og den anden stiller spørgsmål og lytter ud fra tips.

Opgaven er:

Hvad taler de om, hvad er i fokus fagligt?

Tips

- Hvad er de i gang med at lære?
- Hvilke stilladskort er i spil?
- Hvad kan være vigtigt at tage op som lærer efterfølgende? XP

Pointer om elevernes sociofaglige udbytte af SYKL-projekt i Hillerød

Afsluttende rapport december 2023

- Eleverne deltager mere i undervisningen
- Elever på kanten bliver en del af et fællesskab
- Eleverne er bedre til at hjælpe og tage imod hjælp
- Eleverne er mere procesorienterede
- Eleverne oplever faglig fordybelse
- Eleverne er mere selvstændige

Hvad skal vi huske, når vi giver ordet til eleverne?

- At bidrage til at alle elever har noget at tale om eller tale ud fra fx fælles en erfaring.
- At opgaverne er konkrete, så eleverne (udføreren) kan komme i gang.
- At opgaverne er åbne, så der er flere mulige veje at undersøge.
- At opgaver og tips lægger op til samtale.
- At man ikke kan noget første gang, det tager tid at få indarbejdet nye vaner.

Hvis du er nysgerrig...

www.kp.dk/sykl

- ✓ SYKL-opgaver
- ✓ Lærervejledninger
- ✓ Videoer med elever der sykl'er
- ✓ Artikler, rapporter og podcasts
- ✓ Og meget mere...

Vil du vide mere ...

Videreduddannelse

Er din skole eller kommune interesseret i et kursus i SYKL-didaktik

Kontakt VU:

Dorte Østergren-Olsen

doo@kp.dk

Forskning

Er din skole eller kommune interesseret i at deltage i et forskningsprojekt vedr. SYKL?

Kontakt FoU:

Maria Christina Secher Schmidt

mrsc@kp.dk

Referencer

Bærenholdt & Christensen (2017) *Det ved vi om feedback*. Dafolo.

Bagom SYKL Københavns Professionshøjskole <https://sykl.kp.dk/index.php/om-sykl/>

Calhoon, M. B. (2005). Effects of a peer-mediated phonological skill and reading comprehension program on reading skill acquisition for middle school students with reading disabilities. *Journal of learning disabilities*, 38(5), 424-433.

Dysthe, O. (1997) *Det flerstemmige klasserum*. Klim

Fuchs, D., & Fuchs, L. S. (2005). Peer-assisted learning strategies: Promoting word recognition, fluency, and reading comprehension in young children. *The Journal of Special Education*, 39(1), 34-44.

Gissel, T.G. & T. Steffensen (2021) *Undersøg litteraturen! Engagerende undervisning i æstetiske tekster*. Akademisk Forlag

Hansen, K. R., Rasmussen, M. D., Schmidt, M. C. S., & Østergren-Olsen, D. (2022). Systematisk klassekammerathjælp. Fagdidaktisk tilpasset dansk, https://sykl.kp.dk/wpcontent/uploads/2022/08/Dansk_laerervejledning_SYKL_2022_web_ENKELTSIDER.pdf

Henkel, A. Q. (2023) *Børnelitteratur i en medietid – mellemværender mellem litteraturteorier, udtryksformer og læsere*

Høegh, T. (2018) *Mundtlighed og fagdidaktik*. Akademisk Forlag

Mercer, N. (2000). *Words and minds: how we use language to think together*. Routledge.

Nawaz, A., & Rehman, Z. U. (2017). Strategy of peer tutoring and students success in mathematics: An analysis. *Journal of Research and Reflections in Education*, 11(1), 15-30.

Spörer, N., & Brunstein, J. C. (2009). Fostering the reading comprehension of secondary school students through peer-assisted learning: Effects on strategy knowledge, strategy use, and task performance. *Contemporary Educational Psychology*, 34(4), 289-297

Østergren-Olsen, D. (2024) "Giv ordet til eleverne i faglige og sociale makkerdialoger" *Læsepædagogen* februar 2024